

A	E	1 párosítatlan elektronja van alapállapotban
C		atomjában az elektronok száma 7
E		vegyértékelektronjainak száma 7
C	D	alapállapotú atomjában 1 héj telített
C		relatív molekulatömege 28
B	C	moláris tömege 28 g/mol
C	D	stabil elemmolekulájában π -kötés is van
C	D	anionja neonszerkezetű
C		hidrogénnel alkotott molekulája piramis alakú
C	D	hidrogénnel alkotott molekulái között hidrogénkötés alakulhat ki
A	D	a durranógázelegy alkotói
B	E	szobahőmérsékleten szilárd
B		szürke színű, félvezető
E		szublimációra képes

22×0,5 pont = 11 pont. Hibás válaszonként 0.5 pontot kell levonni, de soronként mínusz pont nem adható.

Összesen: 11 pont

(2) Egészítsd ki a táblázatot!

Atom vagy ion		Protonok száma	Elektronszerkezet	Párosítatlan elektronok száma alapállapotban
kémiai jele	neve			
O ²⁻				
		12		0
		15		3
H ⁻				
		17		0
		8		2

Összesen: 10 pont

Megoldás

Atom vagy ion		Protonok száma	Elektronszerkezet	Párosítatlan elektronok száma alapállapotban
kémiai jele	néve			
O ²⁻	oxidion	8	1s ² 2s ² 2p ⁶	0
Mg ²⁺ /Mg	magnéziumion/atom	12	1s ² 2s ² 2p ⁶ vagy még 3s ²	0
P	foszforatom	15	1s ² 2s ² 2p ⁶ 3s ² 3p ³	3
H ⁻	hidridion	1	1s ²	0
Cl ⁻	kloridion	17	1s ² 2s ² 2p ⁶ 3s ² 3p ⁶	0
O	oxigénatom	8	1s ² 2s ² 2p ⁴	2

Minden helyes megoldás 0,5 pont

Összesen: 10 pont

E2. Szervetlen kémia

(1) Tiszta (felületi oxidréteget sem tartalmazó) fémeket helyezünk vízbe, sósavba, nátrium-hidroxid-oldatba és tömény kénsavba. Tapasztható-e gázfejlődés? Ha igen, akkor +, ha nem akkor – jelet írj! Milyen gáz fejlődik?

	vas	nátrium	alumínium	réz	cink	A gáz jele
vízben						
sósavban						
NaOH-oldatban						
cc. H ₂ SO ₄ -ban						

Összesen: 12 pont

Megoldás

Tiszta (felületi oxidréteget sem tartalmazó) fémeket helyezünk vízbe, sósavba, nátrium-hidroxid-oldatba és tömény kénsavba. Tapasztható-e gázfejlődés? Ha igen, akkor +, ha nem akkor – jelet írj! Milyen gáz fejlődik?

	vas	nátrium	alumínium	réz	cink	A gáz jele
vízben	–	+	+	–	–	H ₂
sósavban	+	+	+	–	+	
NaOH-oldatban	–	+	+	–	+	
cc. H ₂ SO ₄ -ban	–		–	+	+	SO ₂

(22×0,5 + 1) pont, az 1 pont a SO₂ képletért jár

Összesen: 12 pont

(2) Azonos anyagmennyiségű CuSO₄-ot és MgCl₂-ot tartalmazó oldatot grafit elektródok segítségével elektrolizálunk.

Írd le az elektródfolyamatok egyenleteit! Milyen változásokat tapasztalunk a hosszabb ideig megvalósított elektrolíziskor? Hogyan változik meg az oldat összetétele az elektrolízis során? Egy, CuSO₄-ot és MgCl₂-ot azonos anyagmennyiségben tartalmazó oldatot grafit elektródok segítségével elektrolizálunk.

Milyen változásokat tapasztalunk az oldatban, hosszabb ideig megvalósított elektrolíziskor?

Írd le az elektródfolyamatok egyenleteit!

Hogyan változik meg az oldat összetétele az elektrolízis során?

Összesen: 15 pont

Megoldás

Katódfolyamat: $\text{Cu}^{2+} + 2\text{e}^- = \text{Cu}$, anódfolyamat: $2\text{Cl}^- = \text{Cl}_2 + 2\text{e}^-$ 2 pont

Az oldat fokozatosan elszíntelenedik, a Mg²⁺ és a SO₄²⁻ ionok nem változik 2 pont

Amikor elfogynak a Cu²⁺ és a Cl⁻ ionok 1 pont

katódfolyamat: $2\text{H}_2\text{O} + 2\text{e}^- = \text{H}_2 + 2\text{OH}^-$ 2 pont

anódfolyamat: $\text{H}_2\text{O} = 2\text{e}^- + \frac{1}{2}\text{O}_2 + 2\text{H}^+$ 2 pont

A katódtérben fehér csapadék válik ki, amely eltűnik, ha az oldatot összerázzuk.

2 pont

$\text{Mg}^{2+} + 2\text{OH}^- = \text{Mg}(\text{OH})_2$, $\text{Mg}(\text{OH})_2 + 2\text{H}^+ = \text{Mg}^{2+} + 2\text{H}_2\text{O}$

4 pont

Összesen: 15 pont

(3) Globális környezetvédelmi problémák.

(a) Milyen vegyületek okozzák elsősorban a savas esőt?

.....

(b) Hogyan hat a savas eső a növényekre, a talajra és az épített környezetre?

.....

(c) Mi a különbség a talajmenti és a troposzféra felső határán lévő ózon hatása között?

.....
(d) Milyen vegyületek okozzák elsősorban a téli, ill. a nyári szmogot?
.....

(e) Milyen emberi tevékenység okozza főként a téli, ill. a nyári szmogot?
.....

(f) Milyen anyagok váltják ki, és hogyan elsősorban az üvegházhatást?
.....

(g) Írj három következményét az üvegházhatásnak?
.....

(h) Egyértelműen káros-e az üvegházhatás? Miért?
.....

Összesen: 22 pont

Megoldás

(a) A kén-dioxid és a nitrogén-oxidok.

2 pont

(b) A növény elszárad, a talaj savanyodik, az épített környezet korrodeálódik.

3 pont

(c) A talajmenti ózon mérgező, az ózonpajzs véd a káros UV-sugárzástól.

2 pont

(d) A téli szmog okozói: SO₂, CO. A nyári szmog okozói: O₃, NO_x, szénhidrogének.

4 jó válasz elegendő

4 pont

(e) Téli szmog: széntüzelés. Nyári szmog: közlekedés

2 pont

(f) A CO₂ és a CH₄. A világürből érkező rövid hullámhosszú sugarakat átengedik, a földfelszín által sugárzott hosszú hullámhosszú sugarakat visszatartják.

4 pont

(g) Pl. felmelegedés, gleccserek olvadása, sivatagosodás.

3 pont

(h) Nem, ha nem lenne, akkor lakhatatlanul hideg lenne a Föld.

2 pont

Bármely más jó megoldás is elfogadható.

Összesen: 22 pont

Számítási feladatok

Sz1.

Az alábbi táblázatban látható néhány gáz oldhatósága vízben, különböző hőmérsékleteken (g/100 g víz, 101,325 kPa nyomás)

gázok	0°C	20°C	30°C	60°C
O ₂	0,006945	0,004339	0,003588	0,002274
H ₂ S	0,7066	0,3846	0,2983	0,148
HCl	82,3	72	67,3	56,1
CO ₂	0,3346	0,1688	0,1257	0,0576

(a) Mitől és hogyan függ a gázok oldhatósága vízben?

(b) 20°C-on hányszor nagyobb térfogatú hidrogén-kloridot old egységnyi térfogatú víz? ($V_m = 24 \text{ dm}^3/\text{mol}$); Hány tömeg%-os ezen a hőmérsékleten a telített sósav?

(c) 20°C-on hány vízmolekula jut egy oxigénmolekulára (a 20°C-on oxigénnel telített víz esetén)?

(d) Az oxigénnel dúsított vízben hány vízmolekula jut egy oxigénmolekulára?

(Az oxigénes csodavizek jóval nagyobb oxigéntartalommal, esetenként 2000 mg/liter körüli értékekkel hirdetik magukat.)

Összesen: 11 pont

Megoldás

(a) Mitől és hogyan függ a gázok oldhatósága vízben?

– hőmérséklettől: a hőmérséklet emelkedésével csökken

– a molekulák polaritásától: a dipólus vízben az apoláris anyagok rosszul, a dipólusok jobban oldódnak

– attól, hogy reakcióba lép-e az oldott gáz a vízzel

3 pont

(b) 20°C-on hányszor nagyobb térfogatú hidrogén-kloridot old egységnyi térfogatú víz?

$V_{\text{HCl}} = 24 \times 72 / 36,5 \text{ dm}^3 = 47,3 \text{ dm}^3$ oldódik 100 g vízben, amely 0,1 dm³-nek tekinthető.

Kb. **470-szer nagyobb** a HCl-gáz térfogata, mint a vízé.

Hány tömeg%-os ezen a hőmérsékleten a telített sósav?

$m/m\%_{\text{HCl}} = 100 \times 72 / 172 = \mathbf{42\%}$

3 pont

(c) 20°C-on hány vízmolekula jut egy oxigénmolekulára?

$n(\text{O}_2) = 0,004339 / 32 \text{ mol} = 0,136 \text{ mmol}$

$n(\text{H}_2\text{O}) = 100 / 18 \text{ mol} = 5,556 \text{ mol}$

$N(\text{H}_2\text{O}) / N(\text{O}_2) = n(\text{H}_2\text{O}) / n(\text{O}_2) = \mathbf{41.000}$

3 pont

(d) Az oxigénnel dúsított vízben hány vízmolekula jut egy oxigénmolekulára?

$N(\text{H}_2\text{O}) / N(\text{O}_2) = 1000 / 18 : 2 / 32 = \mathbf{890}$

2 pont

Összesen: 11 pont

Sz2.

Az elemi alumínium és a szárazjég –80 °C-on is reagálnak egymással, a reakcióban alumínium-oxid és elemi szén keletkezik. Egy kísérletben 2,00 g alumíniumport reagáltattak 200,0 g szárazjéggel. A reakcióhő hatására a feleslegben lévő szárazjég egy része szublimált. A folyamat végén teljes termékelegy –80 °C-os, benne 130,5 g szárazjég maradt.

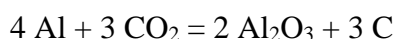
Számold ki az alumínium égéshőjét –80 °C-on, ha tudjuk, hogy ezen a hőmérsékleten a szén égéshője –427,4 kJ/mol, a szén-dioxid szublimációs hője pedig 25,2 kJ/mol.

(Egy anyag égéshője az a hőváltozás, amely egy móljának tökéletes elégetésekor bekövetkezik.)

Összesen: 13 pont

Megoldás

Az alumínium és CO₂ közötti reakció egyenlete:

2 pont

Összesen 2,00 g/27,0 g/mol = 0,0741 mol alumínium reagált el. Így a szén-dioxid fogyása a kémiai reakcióban:

$$0,0741 \text{ mol} \times \frac{3}{4} = 0,05556 \text{ mol} \Rightarrow 2,44 \text{ g}$$

2 pont

A szublimált szén-dioxid tömege és anyagmennyisége tehát:

$$200,0 - 130,5 - 2,44 = 67,1 \text{ g} \Rightarrow 1,52 \text{ mol}$$

2 pont

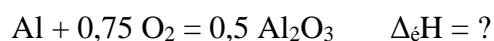
Ennyi szárazjég szublimációjához szükséges hő: 1,52 mol × 25,2 kJ/mol = 38,3 kJ.

1 pont

Az alumínium és CO₂ közötti folyamat hőváltozása pontosan ennek az ellentettje volt, hiszen a hőmérséklet nem változott. A reakcióhő így: –38,3 kJ/(0,0741 mol/4) = –2067 kJ/mol.

2 pont

Az alumínium égéshője a következő kémiai egyenlethez tartozik:

2 pont

Hess tételéből az égéshő kiszámolható:

$$-2067 \text{ kJ/mol} = 4 \cdot \Delta_e H - 3 \cdot (-427,4 \text{ kJ/mol}) \rightarrow \Delta_e H = -837 \text{ kJ/mol}$$

2 pont

Összesen: 13 pont

Sz3.

A gyógyvizek üzemeltetőinek honlapján megtalálható a vizekben található oldott ionok mennyisége mg/l mértékegységben. Az alábbi táblázat néhány gyógyvíz adatait tartalmazza.

	az ion képlete	Bükkföld	Zalakaros	Hévíz	szegedi Anna kút
Kálium		280	74	6,8	2,2
Nátrium		4220	4420	27	350
Ammónium		36,04	13,3	0,32	1,68
Kalcium		93	40	81	2,1
Magnézium		45,5	15,6	36	1,7
Vas(II)		0,46	0,27	0,04	0,17
Klorid		2390	5590	23	35
Bromid		7,5	29,3	0,11	–
Szulfát		880	< 10	64	–
Hidrogénkarbonát		7240	2380	378	810
Összes oldott anyag		15202	12584	754	1308

(a) Írd a táblázatba az ionok képletét.

(b) Mely ionok okozzák a víz keménységét?

(c) Írd le azoknak a vegyületeknek a képletét, amelyek a víz változó keménységét okozzák!

(d) Hogyan lehet a víz változó keménységét megszüntetni? Írd le a lejátszódó reakció egyenletét is.

(e) A víz keménysége német keménységi fokban is megadható. **(1 német keménységi fokú a víz, ha egy dm³-ében 10 mg CaO-nak megfelelő mennyiségű, keménységet okozó ion van.)** Számítsd ki a bükkföldi víz összes keménységét ebben az egységben.

(f) Számítsd ki a hévízi víz változó keménységét német keménységi fokban.

(g) A hévízi tó vizében több radioaktív elem található, többek között a 222 tömegszámú radonizotóp is. Hány proton és hány neutron található ennek az izotópnak 1,00 g-jában?

(h) Egy felnőtt férfi szervezetének napi vas-szükséglete 12 mg. Két és fél liter szegedi Anna-víz ennek hány százalékát fedezi?

Összesen: 18 pont

Megoldás

(a)

	az ion képlete	Bükkföld	Zalakaros	Hévíz	szegedi Anna kút
Kálium	K ⁺	280	74	6,8	2,2

Nátrium	Na ⁺	4220	4420	27	350
Ammónium	NH ₄ ⁺	36,04	13,3	0,32	1,68
Kalcium	Ca ²⁺	93	40	81	2,1
Magnézium	Mg ²⁺	45,5	15,6	36	1,7
Vas(II)	Fe ²⁺	0,46	0,27	0,04	0,17
Klorid	Cl ⁻	2390	5590	23	35
Bromid	Br ⁻	7,5	29,3	0,11	–
Szulfát	SO ₄ ²⁻	880	< 10	64	–
Hidrogénkarbonát	HCO ₃ ⁻	7240	2380	378	810
Összes oldott anyag		15202	12584	754	1308

- Minden helyes képlet 0,5 pont, összesen 5 pont
- (b) Ca²⁺ és Mg²⁺ 1 pont
- (c) Ca(HCO₃)₂ és Mg(HCO₃)₂ 1 pont
- (d) forralással 0,5 pont
- Ca(HCO₃)₂ → CaCO₃ + CO₂ + H₂O 0,5 pont
- (e) n(Ca)=93/40,1 = 2,32 mmol
n(Mg)= 45,5/24,3 = 1,87 mmol 1 pont
n(összes)=4,19 mmol = n(CaO)
m(CaO)=4,19×56,1= 235 mg 1 dm³ vízben 1 pont
Nk⁰ = 23,5 1 pont
- (f) n(HCO₃⁻)=378/ 61 = 6,20 mmol 1 pont
1 mmol HCO₃⁻ 0,5 mmol CaO-dal egyenértékű 1 pont
m(CaO)=0,5×6,20 × 56,1= 174 mg 1 dm³ vízben
Nk⁰ = 17,4 1 pont
- (g) A radon rendszáma 86, tömegszáma 222.
Egy atomban van 86 proton és 136 neutron. 1 pont
1,00 g anyagmennyisége n= 1,00 /222 = 4,50×10⁻³ mol
Ebben a protonok száma N(p⁺) = 86×4,50×10⁻³×6×10²³ = 2,32×10²³ 1 pont
A neutronok száma N(n⁰) = 136×4,50×10⁻³×6×10²³ = 3,67×10²³ 1 pont
- (h) 2,5 liter vízben 2,5×0,17 = 0,425 mg Fe²⁺ van
Ez a napi szükséglet (0,425/12) 100 = 3,54 %-a 1 pont
- Összesen: 18 pont*

Sz4.

A Clark-elektrod egy Pt katódból és egy KCl-oldattal érintkező Ag anódból áll. Ha a két elektrod közé megfelelő feszültséget kapcsolunk, és a két elektrodot vizes oldatba merítjük, az oldat O₂-tartalma a katódon vízzé redukálódik, az anódon pedig az anód anyaga AgCl-dá oxidálódik. Az elektrod leghasznosabb tulajdonsága az, hogy mivel az áramkörben folyó áram erőssége egyenesen arányos az oldat O₂-koncentrációjával, az elektrokémiai cellán átfolyó áram erősségéből meg tudjuk határozni az oldatban található oldott oxigén koncentrációját.

Ha tiszta (desztillált) vízben huzamosabb ideig levegőt buborékoltatunk keresztül (standard körülmények között, tehát 25 °C-on és 101325 Pa nyomáson), akkor 1 dm³ vízben legföljebb 8,18 mg O₂ gázt tudunk feloldani. Egy ilyen, levegővel telített oldatba merítve a Clarke-elektrodot, 4,15 μA áramerősséget mérünk.

- (a) Mekkora annak a szennyvízmintának az O₂ koncentrációja mg/dm³ egységben, amelyben egy Clarke elektrod 2,28 μA áramerősséget mutat?
- (b) Ha levegő helyett tiszta oxigéngázzal telítenénk a desztillált vizet (szintén standard körülmények között), mekkora áramerősséget mutatna ekkor a Clark-elektrod?

(A megoldásnál vegyük figyelembe, hogy az O₂ oldhatósága egy folyadékban arányos a gáz parciális nyomásával, azaz a levegő oxigéntartalmával és a levegő 21 térfogat% O₂-t tartalmaz.)
 Összesen: 10 pont

Megoldás

(a) Mivel a Clark elektród által mért áramerősség egyenesen arányos az oldat O₂-koncentrációjával, a szennyvízmintában $(2,28 \mu\text{A}/4,15 \mu\text{A}) \times 8,18 \text{ mg/dm}^3 = 4,49 \text{ mg/dm}^3$ az oxigénkoncentráció.

4 pont

(b) Tiszta oxigénnel telítve a desztillált vizet, a telítési O₂-koncentráció a levegővel telített oldathoz képest annyiszor nagyobb, ahányszor az O₂ parciális nyomása nagyobb a levegőben lévő O₂ parciális nyomásánál, vagyis $100/21 = 4,762$ -szor nagyobb.

2 pont

Az ennek megfelelő O₂ koncentráció $38,95 \text{ mg/dm}^3$.

2 pont

A Clark elektród ekkor a $4,15 \mu\text{A}$ áramerősségnél $4,762$ -szor nagyobb, vagyis **19,76 μA** áramerősséget mutatna.

2 pont

Összesen: 10 pont

Sz5.

Egy kisméretű fémlemez ezüst, alumínium és cink ötvözet, amelyben a nemesfém anyagmennyisége $11,60 \text{ mmol}$. A $4,0000 \text{ gramm}$ tömegű fémlemezt $75,30 \text{ cm}^3$ $0,500 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú réz-szulfát-oldatba merítettük. Addig tartottuk az oldatban, míg az oldat teljesen elszíntelenedett. A szétporladt fém „morzsáit” az oldatból kiszűrtük, mosás és szárítás után a szilárd anyag tömegét $4,2556 \text{ g}$ volt. A szilárd maradék féméről (roncsolásmentes vizsgálattal) megállapítottuk, hogy a periódusos rendszer d-mezőjébe tartoznak.

(a) Határozd meg az eredeti fémlemez tömeg %-os összetételét.

(b) A fémport sósav feleslegben feloldva gázfejlődést tapasztaltunk. Mi ez a gáz? Standard körülmények között mennyi a térfogata?

(c) A sósavval való reakció után még mindig volt szilárd maradék. Mekkora térfogatú $35,00 \text{ tömeg } \%$ -os $1,214 \text{ g/cm}^3$ sűrűségű salétromsav-oldat kell a maradék fémpor teljes feloldásához?

Összesen: 15 pont

Megoldás

$n(\text{Ag})=11,6 \text{ mmol}=0,0116 \text{ mol} \rightarrow m = 1,2516 \text{ g}$	1 pont
$n(\text{Cu}^{2+}) = n(\text{CuSO}_4) = 0,0753 \cdot 0,5 \text{ mol} = 0,03765 \text{ mol} \rightarrow m(\text{Cu})=2,3908 \text{ g}$	1 pont
$2 \text{ Al} + 3 \text{ Cu}^{2+} = 2 \text{ Al}^{3+} + 3 \text{ Cu}$ $2 \text{ mol} \quad 3 \text{ mol} \quad -54 \text{ g} \quad + 190,5 \text{ g} \rightarrow \Delta m'_1 = + 136,5 \text{ g}$ $x \text{ mol} \quad 1,5x \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \rightarrow \Delta m_1 = + 68,25x \text{ g}$	1 pont
$\text{Zn} + \text{Cu}^{2+} \rightarrow \text{Zn}^{2+} + \text{Cu}$ $1 \text{ mol} \quad 1 \text{ mol} \quad -65,4 \text{ g} + 63,5 \text{ g} \quad \quad \quad \rightarrow \Delta m'_1 = -1,9 \text{ g}$ $y \text{ mol} \quad y \text{ mol} \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \rightarrow \Delta m_2 = -1,9y \text{ g}$	1 pont
Egyenlet-rendszer: $1,5x + y = 0,03765$ $68,25x - 1,9y = 0,2556$ amelyből: $x = 0,0046 \text{ mol}$ és $y = 0,03073 \text{ mol}$	1 pont
Oldatba ment $0,1242 \text{ g Al}$, és $2,012 \text{ g Zn}$, mivel a szilárd maradék a p-mezőbeli alumíniumot nem tartalmazza, ezért Ag, Cu és Zn alkotja a maradékot.	1 pont

Ebből a fém Zn tömege: $4,2556 = 2,391 + 1,2516 + m_{\text{cink}} \rightarrow m_{\text{cink}} = 0,6130 \text{ g} \rightarrow n_{\text{cink}} = 0,00937 \text{ mol}$		
Az összetétel: $1,2516 \text{ g Ag} \rightarrow 31,29 \text{ tömeg}\%$, $0,1242 \text{ g Al} \rightarrow 3,105 \text{ tömeg}\%$, $2,6242 \text{ g Zn} \rightarrow 65,605 \text{ tömeg}\%$		3 pont
$\text{Zn} + 2 \text{ HCl} = \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$		1 pont
$\text{Zn} + 2 \text{ HCl} = \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$ $0,00937 \text{ mol} \qquad \qquad \qquad 0,00937 \text{ mol} \quad V = 0,00937 \cdot 24,5 \text{ dm}^3 = 230 \text{ cm}^3$		1 pont
$3 \text{ Ag} + 4 \text{ HNO}_3 = 3 \text{ AgNO}_3 + \text{NO} + 2 \text{ H}_2\text{O}$		1 pont
$3 \text{ Cu} + 8 \text{ HNO}_3 = 3 \text{ Cu(NO}_3)_2 + 2 \text{ NO} + 4 \text{ H}_2\text{O}$		1 pont
$3 \text{ Ag} + 4 \text{ HNO}_3 = 3 \text{ AgNO}_3 + \text{NO} + 2 \text{ H}_2\text{O}$ $0,0116 \text{ mol} \quad 4/3 \cdot 0,0116 = 0,0155 \text{ mol}$	Salétromsav összesen: $n = 0,1159$ mol, $m = 7,302 \text{ g}$	1 pont
$3 \text{ Cu} + 8 \text{ HNO}_3 = 3 \text{ Cu(NO}_3)_2 + 2 \text{ NO} + 4 \text{ H}_2\text{O}$ $0,03765 \text{ mol} \quad 8/3 \cdot 0,03765 \text{ mol} = 0,1004 \text{ mol}$		
35 tömeg% -os oldatból 20,86 gramm kell, $17,2 \text{ cm}^3$		1 pont

Összesen: 15 pont

Sz6.

A metán (CH_4) bontásakor keletkezett szintézisgáz összetétele térfogat%-ban: 18% CO , 68% H_2 , 10% CO_2 , 3,5% N_2 és 0,5% CH_4 . (Tegyük fel, hogy az összes metán a szintézisgáz reakcióban alakul át.)

Számítsd ki, hogy

(a) hány százaléka alakult át a metánnak a bontás során.

(b) milyen volt a bontásban részt vett metán, vízgőz és oxigénben dúsított levegő anyagmennyiség aránya.

(c) milyen volt az alkalmazott levegő térfogat%-os összetétele.

Összesen: 13 pont

Megoldás

(a) 28 mol CH_4 átalakult, maradt $0,5 \text{ mol}$. Átalakult: $28 \times 100 / 28,5 = 98,2\%$ 3 pont

(b) 28 mol CH_4 -ből keletkezett 56 mol H_2 , 12 mol vízből keletkezett 12 mol H_2 4 pont

Az összes O_2 : $10 + 9 = 19 \text{ mol}$, a vízből 6 mol lett, a levegőből 13 mol O_2 kellett.

3 pont

$\text{CH}_4:\text{H}_2\text{O}_{(\text{g})}:\text{levegő} = 28,5:12:16,5$

1 pont

(c) $13 \cdot 100 / 16,5 = 78,8\% \text{ O}_2$, $21,2\% \text{ N}_2$

2 pont

Összesen: 13 pont

Természetesen, minden más helyes gondolatmenet elfogadható, és teljes pontszámot ér.

AZ ELEMEK PERIÓDUSOS RENDSZERE

	1, I.A	2, II.A	3,	4,	5,	6,	7,	8,	9,	10,	11,	12,	13, III.A	14, IV.A	15, V.A	16, VI.A	17, VII.A	18, VIII.A
1.	1 H 1,008 hidrogén																	2 He 4,0 hélium
2.	3 Li 6,94 lítium	4 Be 9,01 berillium											5 B 10,8 bór	6 C 12,01 szén	7 N 14,01 nitrogén	8 O 16,00 oxigén	9 F 19,0 fluor	10 Ne 20,2 neon
3.	11 Na 23,0 nátrium	12 Mg 24,3 magnézium	III.B	IV.B	V.B	VI.B	VII.B	VIII.B		I.B	II.B	13 Al 27,0 alumínium	14 Si 28,1 szilícium	15 P 31,0 foszfor	16 S 32,0 kén	17 Cl 35,5 klór	18 Ar 39,9 argon	
4.	19 K 39,1 kálium	20 Ca 40,0 kalcium	21 Sc 45,0 szkandium	22 Ti 47,9 titán	23 V 50,9 vanádium	24 Cr 52,0 króm	25 Mn 54,9 mangán	26 Fe 55,9 vas	27 Co 58,9 kobalt	28 Ni 58,7 nikkel	29 Cu 63,5 réz	30 Zn 65,4 cink	31 Ga 69,7 gallium	32 Ge 72,6 germánium	33 As 74,9 arzén	34 Se 79,0 szelén	35 Br 79,9 bróm	36 Kr 83,8 kripton
5.	37 Rb 85,5 rubídium	38 Sr 87,6 stroncium	39 Y 88,9 ittrium	40 Zr 91,2 cirkónium	41 Nb 92,9 nióbbium	42 Mo 95,9 molibdén	43 Tc (99) technécium	44 Ru 101,1 ruténium	45 Rh 102,9 ródium	46 Pd 106,4 palládium	47 Ag 107,9 ezüst	48 Cd 112,4 kadmium	49 In 114,8 indium	50 Sn 118,7 ón	51 Sb 121,8 antimon	52 Te 127,6 tellúr	53 I 126,9 jód	54 Xe 131,3 xenon
6.	55 Cs 132,9 cézium	56 Ba 137,3 bárium	57 La* 138,9 lantán	72 Hf 178,5 hafnium	73 Ta 181,0 tantál	74 W 183,9 wolfram	75 Re 186,2 rénium	76 Os 190,2 ozmium	77 Ir 192,2 irídium	78 Pt 195,1 platina	79 Au 197,0 arany	80 Hg 200,6 higany	81 Tl 204,4 tallium	82 Pb 207,2 ólom	83 Bi 209,0 bizmut	84 Po (210) polonium	85 At (210) asztácium	86 Rn (222) radon
7.	87 Fr (223) francium	88 Ra (226) rádium	89 Ac** (227) aktínium	104 Rf rutherfordium	105 Db dubnium	106 Sg seaborgium	107 Bh bohrium	108 Hs hassium	109 Mt meitnerium									

lantanoidák*

58 Ce 140,1 cérium	59 Pr 140,9 prazodimium	60 Nd 144,2 neodimium	61 Pm (147) prométium	62 Sm 150,4 szamárium	63 Eu 152,0 eurórium	64 Gd 157,3 gadolinium	65 Tb 158,9 terbium	66 Dy 162,5 diszprózium	67 Ho 164,9 holmium	68 Er 167,3 erbbium	69 Tm 168,9 tulium	70 Yb 173,0 itterbbium	71 Lu 175,0 lutécium
90 Th 232,0 tórium	91 Pa (231,0) protaktínium	92 U 238,1 urán	93 Np (237,0) neptúnium	94 Pu (242,0) plutónium	95 Am (243,0) amerícium	96 Cm (247,0) kúrium	97 Bk (249,0) berkélium	98 Cf (251,0) kalifornium	99 Es (254,0) einsteinium	100 Fm (253,0) fermium	101 Md (256,0) mendelévium	102 No (254,0) nobélium	103 Lr (257,0) laurencium

aktinoidák**